

ARVET FRÅN UNGKYRKORÖRELSEN

– rapport från konferensen ”Guds folk – från fädernas kyrka till en kyrka för alla?”, 13 april 2010.

”Sveriges folk ett Guds folk” – så löd en vision för Svenska kyrkans arbete för 100 år sedan. Det var ett svar på den tidens utmaningar som har präglat det kyrkliga livet i Sverige. Vad gör Svenska kyrkan med ett sådant arv i en tid när främlingsfientliga attityder tycks bli alltmer legitima? Hur hanterar vi det faktum att Svenska kyrkans traditioner till och med kan användas för att underblåsa sådana attityder? Bland annat dessa frågor diskuterades vid en konferens på Sigtunastiftelsen den 13 april i år.

Kyrkan står i varje tid inför särskilda utmaningar och hur kyrkan väljer att hantera dem präglar dess framtid. Den *Kyrkliga frivilligkåren* var ett svar på det tidiga 1900-talets utmaningar. Det som skedde kring unglyrkorörelsen då har på många sätt kommit att präglade dagens kyrka. Mycket har hänt under de senaste 100 åren och det finns anledning att reflektera över hur kyrkan idag på ett konstruktivt sätt kan förhålla sig till och förvalta arvet från unglyrkorörelsen. En viktig fråga som behöver diskuteras är Svenska kyrkans förhållande till ett allt mer kulturellt och religiöst mångfacetterat Sverige. Mer om detta kan man läsa om i Jan Eckerdals understreckare *Ungkyrkligt budskap vänds upp och ner* i Svenska Dagbladet 31 maj 2010 (se länk på Sigtunastiftelsens hemsida).

Det var mot denna bakgrund som Svenska kyrkan, Sigtunastiftelsen och SENSUS började skissa på en konferens där det skulle vara möjligt att diskutera dessa frågor. Vi som planerade konferensen, *Jonas Idestrom, Kristina Hellqvist, Urban Hermansson* och *Dan-Erik Sablberg*, ville skapa ett sammanhang och ett tillfälle för konstruktiv och självkritisk teologisk reflektion. Syftet var inte primärt att diskutera hur vi tolkar och skriver historien om unglyrkorörelsen – vilket i sig är en viktig och intressant uppgift – utan att fokusera på dagens utmaningar i ljuset av historien. Med rubriken *Guds folk – från fädernas kyrka till en kyrka för alla?* ville vi

signalera att det handlade om att problematisera och diskutera frågor om kyrkans identitet.

Kyrkan är kroppslig – inte gränslös

Jonas Eek, domkyrkoteolog i Göteborg, reflekterade i sin inledning kring begreppet *folk* som är mångbottnat och som kan stå för både singular och plural. ”För det är väl inte samma folk som i folkparken pimplar folköl i folkdräkt?” frågade han illustrativt. Och är det inte så att ”kyrkans folk” har det rätt bra i kyrkan om inte ”folk” kommer dit och stör? Hans rubrik handlade om vilken karta vi ska använda – men liksom folk så måste kartor vara i plural menade Jonas Eek. Vi använder olika kartor och Svenska kyrkan kan inte fortsätta att låtsas att ”one size fits all” för det är inte sant. Kontexten spelar roll, och också om vi ser på vår samtid som ett hot eller en möjlighet. Kyrkan kan aldrig odla ghetton och subkulturer, menade Eek, kyrkan måste vara hemma överallt och ingenstans. Men samtidigt är kyrkan kroppslig – inte gränslös. Det finns ett ”borderlineproblem” i Svenska kyrkan, fortsatte Eek. ”Om allt kan inkluderas – vad är det då värt?” frågade han retoriskt (se länk till [Jonas Eeks föredrag på Sigtunastiftelsens hemsida](#)).

”En kyrka för alla” eller en kyrka öppen för alla?

Helén Friberg, distriktsföreståndare för Svenska Missionskyrkan i Mälardalen, var inne på samma linje när hon kritiserade titeln för seminariedagen. *En kyrka för alla* – det är att göra fel anspråk, menade hon. En kyrka öppen för alla däremot, det får Svenska kyrkan gärna vara. *Åke Göransson* från katolska kyrkan och generalsekreterare för SST (Stiftelsen för statens stöd till trossamfunden) menade att *folkekyrka* är ett vackert begrepp men att det behöver klargöras hur det förhåller sig till begrepp som *statskyrka*, *majoritetskyrka* och *nationell kyrka*. Egentligen behöver inte folkkyrka betyda majoritetskyrka, underströk Göransson. Det handlar mer om relation än om majoritet.

Marika Palmdahl, som arbetar med religionsdialog i Göteborgs stift, underströk att det är viktigt att vi använder begreppet *svenska folket* för alla som bor i Sverige och

inte lägger en etnisk laddning i folkkyrkan. Vi får vara stolta och glada över att vara en evangelisk-luthersk kyrka i Sverige och samtidigt visa mer respekt för andra trossamfund. *Niclas Blåder*, forskare på kyrkokansliet menade att mycket av det svenska i Svenska kyrkan är osynligt för oss som är vana vid det. Mångfaldsfrågor är alltid viktiga för vissa medarbetare i en församling – men aldrig för alla. En genomgång av församlingsinstruktionerna i Stockholms stift visade för några år sedan att det vanligaste förekommande ordet var *alla*. ”Alla är välkomna” o.s.v. Men i verkligheten är det inte så. Verksamheten riktar sig till en ganska liten grupp som brukar komma. Vi har som kyrka dock mycket att bidra med i ett allt mer fragmentiserat samhälle, menade Blåder. ”Vi har teologi, ett språk för att hela det som är sprucket, skapa helhet, skapa gemenskaper.”

Jonathan Alexander, församlingspedagog i Skärholmen, menade i samma anda att vi måste sluta generalisera kring gruppstillhörigheter och istället först och främst se andra människor som människor. Det finns en enorm befriande sprängkraft i evangeliet och det måste vi bejaka. *Mika Wallander*, präst i Farsta, underströk hur viktigt det är med ömsesidig nyfikenhet. *Carita Ibarra*, diakon i Bjurlöv i Lunds stift, menade att många församlingar lägger för lite tid på sådana här reflektionsprocesser och är alldeles för upptagna med att ta hand om byggnader och producera verksamheter.

Viktiga samtal som bör få en fortsättning

De samtal som fördes på konferensen är viktiga och angelägna. Det finns ett stort behov av att skapa rum för att detta samtal får fortsätta inom kyrkan med olika erfarenheter, perspektiv och tankar om framtiden. Förhoppningsvis har konferensen väckt ett ökat intresse både för det tidiga 1900-talets kyrka och för dagens teologiska utmaningar. Hur kan Svenska kyrkan i ett allt mer kulturellt mångfacetterat samhälle och en allt mer globaliserad värld förvalta sitt uppdrag att vara ett Guds folk som står upp för den enskilda människans okränkbara värde?

Jonas Idestrom, Dan-Erik Sahlberg och Kristina Hellqvist

Röster från konferensdeltagare:

”Stannar analysen vid denna konferens om en kyrka för alla blir den bara en verksamhetskyrka, välslimmad i det svenska samhället. Vad som är den totala målsättningen med kyrkan måste vara styrande även vid anpassning. Det krävs säkert många konferenser för att klargöra detta och sedan bryta ned målen i operationella mål...”

”Eeks föredrag var intresseväckande och hade räckt som material till hela konferensen.”

”Många intressanta och värdefulla infallsvinklar gavs av de deltagande på dagens situation för de kristna samsamfundet i Sverige överhuvudtaget – infallsvinklar som alla vittnade om teologisk reflektion av olika slag. Det finns olyckligtvis en tendens idag att använda begreppet ’teologisk reflektion’ som något som huvudsakligen statligt utexaminerade och anställda yrkesteologer ska syssla med. Från ett något mera måttfullt idéhistoriskt perspektiv är naturligtvis varje kristen människas ord och formulerade tankar om den kristna tron och kyrkans uppgifter uttryck för ’teologisk reflektion’”

”Redan i att fokusera så på GUDS FOLK (det var ju oss givet) innebär en risk. Lite saknade jag brottningen med kyrkodefinitionen. Det är så lätt gjort att fastna i ’vi-och-dom-fällan’. VI – med tolkningsföreträdare, som vet, med anställda, som sätter agendan för den institutionella uppdragskyrkan, verksamhets-fritidskyrkan med sin grupptrivsel, nyttighetskyrkan, som vill bli populär och uppskattad, den sakraliserade finrumskyrkan, där man lär sig rätta tankar, rätta ord, rätta beteenden och riter. Och så DOM ANDRA, som vi med alla medel ska försöka dra in i vår sfär. Målsättningen kan bli att få religionen i svenskkyrklig tappning att med alla medel överleva och om möjligt accepteras av allt fler. Men tänk om Gud inte är så religiös och inte så överdrivet intresserad av vårt teoretiska-teologiska finlir?”

”Konferensen gav goda infallsvinklar på kyrkan och samhället och därmed på kyrkans uppgift i nuet. Det var en intresseskapande konferens! Ändå kändes konferensen lite historielös, särskilt som den ju ändå hade sin utgångspunkt i Korstågsrörelse och unglyrklyghet för 100 år sedan.

Man hade kunnat med utgångspunkt i det tänkande som präglade ungkyrkorörelsen ge klarare synpunkter på det som förenar situationen idag och vad som skiljer.”

”Det var en intressant konferens med flera goda medverkande som med sina olika inlägg gav underlag för egna reflektioner, tankeutbyte i bikupesamtalen, fortsatt bearbetning och funderingar över vart vår kyrka är på väg i våra egna församlingar. / .../ Direkta möten med människor du sällan möter ger en ny syn. Att vara närvarande på andra mötesplatser – både religiösa och andra blir ett möte med det egna medvetandet genom möten med andra. / .../ Så en personlig synpunkt: Jag är mycket glad över att Kyrkliga frivilligkårens jubileum fick en fortsättning i denna konferens – några anknöt till dess historia, men det viktiga var att se framåt och att verkligen bli en kyrka på väg.”

”Rubriken för konferensen är besynnerlig. Var ’fädernas kyrka’ inte en kyrka för alla? Det tror jag att den var och ville vara. Syftet var ju att inkludera dem som hade hamnat vid sidan av. Vi kanske snarare ska se fram emot en ’fädernas kyrka’ än bort från den? På ungkyrkorörelsens tid upplevde man att Sverige hotades av kulturradikalism och väldiga klassklyftor.

Ungkyrkorörelsen ville bidra till att överbrygga motsättningarna och skapa förståelse för kristendomen som sammanhållande och kreativ kraft i samhället. Även idag finns det förhållanden som söndrar och splittrar Sverige och hela Europa. / .../ Ligger det i frågan att Svenska kyrkans nationella arv på något sätt skulle vara en belastning? I devisen ’Sveriges folk är ett Guds folk’ låg självklart aldrig någon trångsynt tanke om att Sveriges folk skulle vara bättre än andra folk, eller Guds enda folk, vilket en och annan konferensdeltagare påpekade.”